

**ФОНОННЕ ГАЛЬМУВАННЯ ДИСЛОКАЦІЙ В КРИСТАЛАХ
З РІЗНОЮ ГУСТИНОЮ ДИСЛОКАЦІЙ**

Ця робота продовжує серію робіт [1-3], спрямованих на вивчення фононного гальмування дислокацій у монокристалах методами фізичної акустики.

Згідно з даними роботи [1], у інтервалі ступенів попередньої деформації $\epsilon = 0,23 \div 1,5$ % при кімнатній температурі константа демпфування B не залежить від густини рухливих дислокацій Λ в кристалі. Однак, залишається незрозумілим, чи буде справджуватись даний висновок при низьких температурах, коли процеси фононної релаксації починають домінувати над процесами фононного розсіювання, про що яскраво свідчить нещодавно досліджена в роботі [2] температурна залежність $B(T)$ на кристалах KBr . Розв'язати дану задачу зручно у такий спосіб. Слід взяти кристали тієї ж серії, що і в [2], але тепер їх продеформувати до нового значення ϵ (так, щоб дислокаційна структура зразків суттєво змінилась) і розрахувати криву $B(T)$. Якщо вказана експериментальна крива не буде істотно відрізнятися від одержаної раніше [2], то це буде напевно свідчити про те, що дислокаційна структура матеріалу не впливає на в'язку протидію руху дислокацій з боку фононної підсистеми.

Таким чином, метою даної роботи було вивчення температурного ходу константи B для кристалів KBr з залишковою деформацією $\epsilon = 0,5$ %. Для проведення досліджень використовувалась оригінальна високопрецизійна установка, яка дозволяла одночасно вимірювати поглинання та швидкість розповсюдження пружних високочастотних хвиль, а також записувати криву навантаження зразків. Дослідження впливу температури в інтервалі 77 - 300 К на локалізацію частотних спектрів дислокаційного поглинання $\Delta_d(f)$ ультразвуку показало, що якісний вигляд залежностей $\Delta_d(f)$ і тенденція їх зміщення у бік більших частот і менших значень Δ_d при зниженні температури зберігається, і є такою, як в [2,3]. За вивченими кривими $\Delta_d(f)$ для різних температур з використанням вже отриманої нами раніше інформації щодо пружних модулів для KBr [2] ми визначили залежність $B(T)$ для деформації $\epsilon = 0,5$ % і порівняли її з одержаною раніше [2]. Як з'ясувалося, обидві криві добре узгоджуються між собою у вище зазначеному температурному інтервалі і цілком задовільно описуються суперпозицією двох механізмів: фононного вітру і релаксації "повільних" фононів, передбачених квантово-механічною теорією динамічного гальмування дислокацій [4]. Одержаний результат свідчить про справедливість висновків, зроблених в [1] щодо незалежності B від Λ для $T = 300$ К. Однак, для побудови графіків $B(\Lambda)$ для інших температурних зрізів, слід провести додаткові експериментальні дослідження на кристалах з іншою густиною дислокацій.

1. G.A Petchenko. *Functional Materials*, 7, 483 (2001).
2. В.П. Мацокин, Г.А.Петченко. *ФНТ*, 26, 705 (2000).
3. А.М.Петченко. *Functional Materials*, 7, 94 (2000).
4. В.И.Альшиц, В.Л.Инденбом. *УФН*, 115, 3 (1975).